GAUTENG PROVINCE
EDUCATION
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

JUNIE-EKSAMEN
GRAAD 12

2026

AFRIKAANS
EERSTE ADDISIONELE TAAL

(VRAESTEL 1)

AFRIKAANS EERSTE ADDISIONELE TAAL V1

C2021A

TYD: 2 uur

PUNTE: 80

15 bladsye

X05

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit DRIE afdelings:

   AFDELING A: Leesbegrip (30)
   AFDELING B: Opsomming (10)
   AFDELING C: Taalstrukture en -konvensies (40)

2. Beantwoord AL die vrae.

3. Begin elke afdeling op 'n NUWE bladsy.

4. Trek 'n streep na elke afdeling.

5. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.

6. Laat 'n reël oop na ELKE antwoord.

7. Skenk veral baie aandag aan spelling en sinskonstruksie.

8. Beplan jou tyd só:

   AFDELING A: 50 minute
   AFDELING B: 20 minute
   AFDELING C: 50 minute

9. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A: LEESBEGRIP

VRAAG 1

Lees die artikel hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS A: ARTIKEL

MEER AS NET ...

1 Is hy platsak en verplig om by ’n slaghuis te gaan raap en skraap? Aikona, die akteur Alfred Ntombela, oftewel Shorty, floreer en ryg die geleenthede as bemarker en akteur in.

2 Daar staan die kort man netjies in die video met ’n glimlag en ’n hoed op sy kop. Hy help kliënte om vleis in hulle trollies en mandjies te pak. Sodra die tevrede kliënt met sy inkopiesakkie by die deur van die slaghuis uitloop, hoor jy daai bekende laggie.

3 Die man is niemand anders as die akteur Alfred Ntombela, Shorty van Leon Schuster se flieks nie. En dié video en ander van hom waar hy in ’n slaghuis werk, het die afgelope tyd miljoene mense se aandag getrek.

4 Mense wonder oor wat van Shorty geword het. Het sy loopbaan in die vermaakbedryf dan nou so platgeval dat hy in ’n slaghuis moet werk om die pot aan die kook te hou?

5 As daar een mens is wat niks beïndruk was met dié skinderstories nie, was dit Shorty. “Verkeerde afleidings is gemaak,” sê Alfred (53).

6 “Mense dink ek is op my laaste, maar die teenoorgestelde is die waarheid. Ek is g’n platsak nie, ek floreer,” sê hy. Hy werk net deesdae as ambassadeur vir die slagter in die video, verduidelik hy. “Ek help hulle met bemarking.” Die bespiegeling oor Shorty se lot het hulle laat besluit om dit vir bemarking te gebruik. Ten minste praat almal nou oor die slaghuis en dis mos wat hulle wou hê.

7 “Ek maak ’n grappie met die grootbase en sê ek dink dis tyd dat ek my eie slaghuis moet hê. Dink net hoe baie voete sal ek lok.” Hy kraai van die lag. “My lag is my roeping, maar dis net een deel van my.” Sy vriendskap met Leon sal ook altyd sterk wees, maar die tyd het aangebreek om ook ander geleenthede aan te gryp.

8 Sy aandag is kort-kort by sy foon toe ons gesels, by ’n spa in Randburg, waar hy ’n handelsnaam ambassadeur is. Terwyl Alfred saam met ons kuier, laat staan hy sy foon eenkant en stroom hy sy woorde regstreeks vir sy volgelinge op TikTok.

9 Alfred vat ons terug na toe hy ’n jong seun vanaf van die Oos-Rand was. “Jô, ek was stout,” sê hy en lag. “Ek was mal daaroor om mense te terg en skoor te soek. In die aande sou ek snaakse spookgeluide maak wat mense die skrik op die lyf gejaag het. Sommiges het gedink dis ’n spook wat hulle teister. Dit was alles onskuldige pret.”

10 Hy het in sy jong dae al geweet ’n lewe as akteur was vir hom bestem. In 1990 toe hy 18 jaar oud was, het hy sy groot kans gekry in Leon se rolprent, *Oh Shucks ... !* Aanvanklik was Leon huiwerig oor die rolverdeling. Eers toe hy Alfred se spontane lag op ’n oudisie hoor, het die grapkoning geweet hy het die regte man vir die rol gevind.

11 “Leon is ’n pa-figuur vir my,” sê Alfred. “Ons is kollegas en vriende en ons sal altyd ’n sterk band hê. Ek’s dankbaar vir die deure wat hy vir my in my loopbaan oopgemaak het.” Hy’s ook nie net ’n komediant nie. Verlede jaar het hy die hare op kykers se koppe orent laat staan toe hy die gewetenlose misdaadbaas *Hush Puppy* in die Netflix-dramareeks *Mabaso Family Reunion: The Funeral* gespeel het.

12 “Ek glo ek kan enige rol speel. Komedie, drama, aksie.” Hy het sy goue jare betree en dit sterk oorweeg om as akteur af te tree. “Dit was ’n moeilike tyd. Die rolle en geleenthede het nie gekom nie. Vanweë my konneksie met Shorty het ander produksiemaatskappye nie na my gekyk nie, hulle het gedink komedie was al wat ek kon doen. Maar daar steek meer in my.” Asgar Mahomed het Alfred gehelp om meer rolle en geleenthede in te katrol, in die korporatiewe en bemarkingswêreld.

13 Wanneer hy nie voor die kameras is of sy aanhangers op sosiale media vermaak nie, is hy ’n gesinsman. “Ek dink nie jy moet my meer Shorty of Alfred noem nie. Eerder Oom Alfred of nog beter Oupa Alfred,” terg hy. Om ’n oupa vir sy twee kleinkinders te wees, gee hom ook baie sin in die lewe. “Daar is niks so belangrik in die lewe soos familie nie,” sê Alfred. “Ek het geleer jy moet jou gesin koester!”

14	Daar is nog baie energie en woema in Alfred, dus kyk hy ons snaaks aan toe ons hom vra hoe hy eendag onthou wil word. Maar Alfred bevestig hy wil graag vir sy lag onthou word en hoe hy vreugde, vermaak en troos vir ander gebring het. Maar bo alles wil hy onthou word vir hoe hy mense laat lag het.	60

[Verwerk uit *Huisgenoot* op 31 Julie 2025]

LET WEL:

- Beantwoord AL die vrae.
- Skryf net die vraagnommer en die antwoord neer.

1.1 Wat is Alfred Ntombela se bynaam? (1)

1.2 Watter werk doen Alfred volgens paragraaf 2? (1)

1.3 Hoe voel die kliënte wat Alfred by die slaghuis help? Haal TWEE AGTEREENVOLGENDE woorde uit paragraaf 2 aan om jou antwoord te motiveer. (1)

1.4 Hy is platsak en verplig om by 'n slaghuis te gaan raap en skraap.

Motiveer waarom hierdie stelling ONWAAR is. (1)

1.5 Watter rol vertolk Alfred by die slaghuis? (1)

1.6 Verduidelik wat bedoel word met reël 16: "Mense dink ek is op my laaste."

Verwys in jou antwoord na Alfred se lewe. (2)

1.7 Hoe hou Alfred sy aanhangers op sosiale media gelukkig? (1)

1.8 Volgens paragraaf 9 is daar twee goed waarvan Alfred hou om te doen. Noem die TWEE dinge. (2)

1.9 "Sommiges het gedink dis 'n spook wat hulle teister." (Reël 33)

1.9.1 Word hierdie woorde LETTERLIK of FIGUURLIK gebruik? (1)

1.9.2 Motiveer jou antwoord op VRAAG 1.9.1. (1)

1.10 Hoe oud was Alfred toe hy die eerste keer in een van Leon Schuster se films gespeel het? (1)

1.11 Waarom kan ons sê dat Leon 'n pa-figuur vir Alfred is? (2)

1.12 Kies die KORREKTE antwoord om die sin mee te voltooi. Skryf net die letter (A – D) langs die vraagnommer (1.12) neer, bv. 1.12 E.

'n Produksiemaatskappy is 'n maatskappy wat ... vervaardig.

A slegs films
B slegs musiek
C slegs dramaproduksies
D enige produksie (1)

1.13 Skryf in jou eie woorde wat Alfred bedoel met "Dit was 'n moeilike tyd. Die rolle en geleenthede het nie gekom nie." (Paragraaf 12) (1)

1.14 Nadat jy gelees het dat Alfred in *Oh Schucks ...!* die film gespeel het, dink jy, jy wil graag 'n produksie van Alfred kyk? Gee 'n rede vir jou antwoord. (1)

1.15 Skryf VIER OPEENVOLGENDE WOORDE uit paragraaf 12 neer wat aandui dat Alfred enige geleentheid sal aangryp wat na sy kant toe kom. (1)

1.16 Stem jy saam dat Alfred 'n goeie rolmodel vir jongmense is? Motiveer jou antwoord. (1)

1.17 Indien Alfred doodgaan, waarvoor sal hy graag onthou wil word? Noem TWEE dinge. (2)

1.18 Volgens paragraaf 12 kan Alfred enige rol speel, komedie, drama en aksie.

Stem jy saam met hierdie stelling dat Alfred ook ernstig kan wees? Motiveer jou antwoord. (1)

1.19 Watter les kan jy by Alfred leer volgens paragraaf 13 en 14? (1)

EN

TEKS B: SPOTPRENT

Bestudeer die spotprent hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

[Bron: *https://www.Ideesvolvrees.com/Kobus.Galloway*]

1.20 Watter aktiwiteit word in die spotprent uitgebeeld? (1)

1.21 Wat is die spotprenttekenaar se naam? (1)

1.22 Verduidelik hoekom jy sou kon sê dat dit gevaarlik in Gauteng is. (1)

1.23 Waaruit kan ons aflei dat die seun, met die grafie in die hand, bang is dat die son sy lyf sal brand? (1)

1.24 Sê waarom die volgende stelling ONWAAR is.

Beide kinders bly by die see. (1)

1.25 Op watter ANDER manier, dink jy kan die seun aan die linkerkant sy woonplek beveilig? (1)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B: OPSOMMING

Lees die teks hieronder deur en voer die instruksies uit.

VRAAG 2

Jy moet probeer om geld te bespaar.

INSTRUKSIES:

1. Som die SEWE **WENKE VIR WANNEER JY WINKEL TOE GAAN** in jou EIE VOLSINNE op.
2. Skryf die **wenke** puntsgewys neer.
3. Nommer die **feite** van 1 tot 7.
4. Jou opsomming mag nie langer as 70 woorde wees nie.
5. Dui die korrekte getal woorde aan die einde van die opsomming aan.

TEKS C

WENKE VIR WANNEER JY WINKEL TOE GAAN

1 Sowat 65% van die items wat ons in ons trollies pak wanneer ons saam met ons gesin inkopies doen, is onbeplan of eintlik onnodig. Los jou maat en kinders tuis wanneer jy kruideniersware gaan koop.

2 Neem met jou foon 'n foto van die inhoud van jou yskas en koskas voor jy winkels toe gaan. Op dié manier sal jy presies weet wat jy het en wat jy benodig, sodat jy minder geneig sal wees om iets te vergeet.

3 Gaan maak 'n draai by die OTM en trek kontant vir jou inkopies eerder as om jou bankkaart te gebruik. Wanneer ons met kontant betaal, gee ons nie so maklik geld uit soos wanneer ons met die kaart betaal nie.

4 Supermarkte plaas die items wat hulle wil hê jy moet koop op oogvlak. Die duurder produkte word op oogvlak gepak. Maak dus seker jy kyk op en af wanneer jy inkopies doen.

5 Talle winkels speel stadige musiek, wat jou meer tyd in die winkel laat spandeer. Dra oorfone met opgewekte musiek om vinnig in en uit die winkel te beweeg en geld te spaar.

6 Winkeltrollies word ingespan om kliënte meer kruideniersware te laat koop en dit flous mense beslis om meer te koop. Hoe groter die trollie, hoe gemakliker voel ons om dit vol te maak.

7 Koop 'n heel hoender eerder as porsies, dis goedkoper per kilogram en jy kan meer daarmee doen. Jy kan byvoorbeeld die bene gebruik om sop of aftreksel te kook.

[Verwerk uit Raad, *Huisgenoot* Lente/Somer 2024]

TOTAAL AFDELING B: 10

AFDELING C: TAALSTRUKTURE EN -KONVENSIES

VRAAG 3: ADVERTENSIE

- Die taalvrae wat volg, is op die advertensie (TEKS D) hieronder gebaseer.
- Voer die instruksies by elke vraag uit.

TEKS D

3.1 Gebruik enige advertensietegniek om die onderstaande sin meer trefkrag te gee.

Jy word uitgenooi. (1)

3.2 Waarom is die gebruik van die prentjie van die pot effektief as jy na die doel van die advertensie kyk? (1)

3.3 3.3.1 Wie is die teikenmark van hierdie advertensie? (1)

3.3.2 Watter groep mense, dink jy, word hierdeur uitgesluit? (1)

3.4 Gee die KORREKTE AFRIKAANS vir die vetgedrukte afkorting.

Maks. 4 per span. (1)

3.5 Toegang vir kinders wat 13 jaar oud is, is gratis.

Motiveer waarom hierdie stelling ONWAAR is. (1)

3.6 Hoe laat begin die boeresport? Skryf jou antwoord in woorde uit. (1)

3.7 Hoekom is die bierglase effektief as jy na die woord “Kontantkroeg” kyk? (1)

3.8 Verskaf die kontakbesonderhede op die advertensie. (1)

3.9 Watter inligting vertel vir die leser wanneer die geadverteerde gebeure plaasvind? (1)

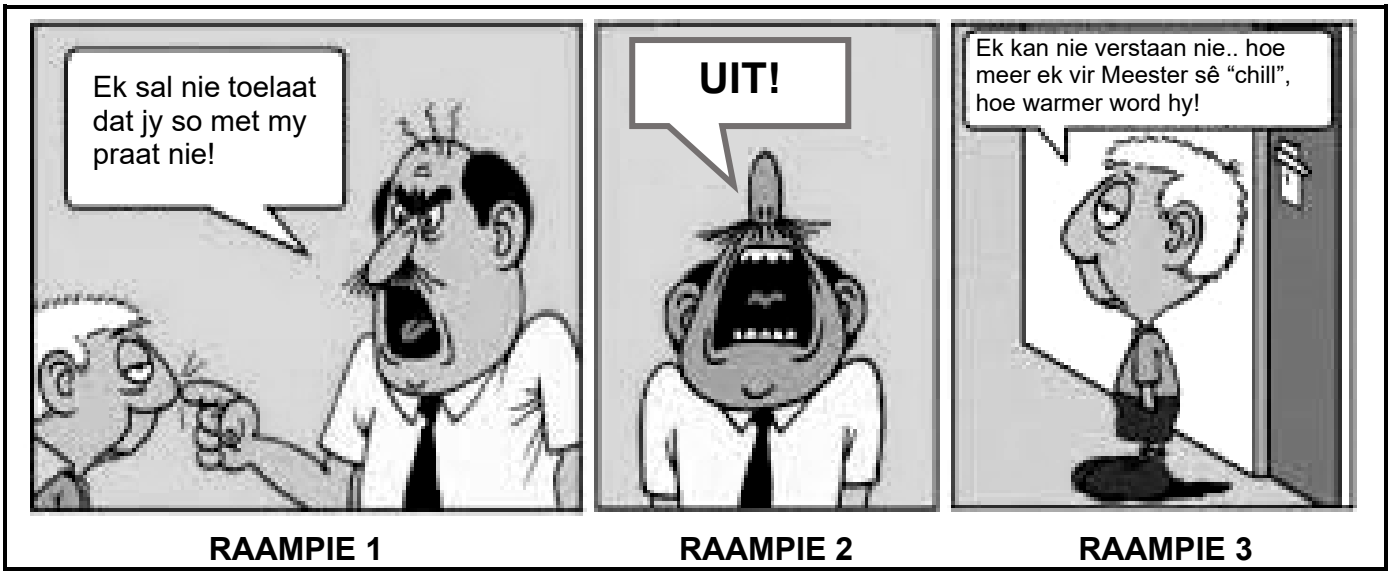
[10]

VRAAG 4: STROKIESPRENT

- Die taalvrae wat volg, is op die strokiesprent (TEKS E) hieronder gebaseer.
- Die nommering in die strokiesprent verwys na die nommer van die RAAMPIE wat beantwoord moet word.
- Voer die instruksies by elke vraag uit.

TEKS E

MEESTER EN NEELSIE **DANIE CRONJE**

RAAMPIE 1 **RAAMPIE 2** **RAAMPIE 3**

[Bron: *Google*, Desember 2025]

4.1 Motiveer waarom die volgende stelling WAAR is.

Raampie 1 beeld 'n tipiese toneel in 'n klaskamer uit. (1)

4.2 Kyk na RAAMPIE 1.

4.2.1 Kies die KORREKTE ANTWOORD uit dié tussen hakies.

Dit is (respekvol/disrespekvol) van Meneer om sy vinger teen Neelsie se neus te druk. (1)

4.2.2 Hoe kan jy uit Meester se gesigsuitdrukkings aflei dat hy baie kwaad is? Noem TWEE visuele tekens. (2)

4.3 Kyk na RAAMPIE 2

Hoe kan die leser sien dat Meester baie hard praat? Noem TWEE bewyse. (2)

4.4 Skryf die sin oor in die INDIREKTE REDE.

Neelsie sê: “Ek verstaan nie.”

Begin so: Neelsie sê **dat** … (2)

4.5 Kies die KORREKTE antwoord om die sin mee te voltooi. Skryf die letter (A – D) langs die vraagnommer (4.5) neer.

Die KORREKTE AFRIKAANS vir Meneer raak al hoe “warmer” is, Meneer is …

A ontspanne.
B geïrriteerd.
C geduldig.
D kalm. (1)

4.6 Wat is die moontlike rede dat Neelsie BUITE die klas staan? (1)

[10]

VRAAG 5: ARTIKEL EN PRENT

- Die taalvrae wat volg, is op die tydskrifartikel (TEKS F) en die prent (TEKS G) hieronder gebaseer.
- Die nommering in die artikel verwys na die nommer van die vraag wat beantwoord moet word.
- Voer die instruksies by elke vraag uit.
- Opsetlike taalfoute kom in die teks voor.

TEKS F: ARTIKEL

5.1 Lees die artikel deur en beantwoord die vrae wat volg.

WEES VRIENDELIK

Wat beteken (5.1.1) vriendelikheid vir jou? Is dit 'n (5.1.2) glimlag wanneer jy verby iemand stap? (5.1.3) Die uitdrukking sê: Vriendelikheid kos … nie (5.1.4). Die persoon kon meer vriendelik wees. Dalk kan ons almal (5.1.5) (vriendelik) wees. Wanneer ander met ons vriendelik is dan voel ons (5.1.6) (vaal) dag sommer baie beter. Vriendelikheid is soveel meer as (5.1.7) (net 'n glimlag vir iemand gee). Dit beteken dat jy iets goeds (5.1.8) (vir/met/oor) iemand anders doen. Dit is meer as om net verby iemand in (5.1.9) nood te loop en net vriendelik met hom te wees. Jy moet stop en die man in (5.1.10) … nood help. Goedheid is nie net 'n emosie wat ons beleef nie. Dit is aksie. Om goed te doen aan ander is nie altyd (5.1.11) moeilik nie. Dit vra van ons om pyn raak te sien. (5.1.12) Ons stap net verby. Dit vra van ons om ons tyd te gee en ons (5.1.13) hand vuil te maak. Dit vra van ons om ons geld en middele met ander te deel. Hoe gaan jy vandag (5.1.14) (*compassion)* aan ander bewys?

[Verwerk uit *https://gkrietvallei.co.za/Ons lewe deur die Gees [5] Vriendelikheid* op 19 Mei 2021]

5.1.1 Verdeel die onderstreepte woord korrek in LETTERGREPE.

Wat beteken <u>vriendelikheid</u> vir jou? (1)

5.1.2 Gee die VERKLEINWOORD van die woord tussen hakies.

Is dit 'n (glimlag) wanneer jy verby iemand stap? (1)

5.1.3 Vul die ONTBREKENDE woord in om die uitdrukking korrek te voltooi.

Vriendelikheid kos … nie. (1)

5.1.4 Verander die stelsin in 'n vraag.

Die persoon kon meer vriendelik wees. (1)

5.1.5 Gee die VERGROTENDE TRAP van die woord tussen hakies.

Dalk kan ons almal (vriendelik) wees. (1)

5.1.6 Gee die INTENSIEWE VORM van die woord tussen hakies.

Ons (vaal) dag voel sommer baie beter. (1)

5.1.7 Skryf die gedeelte tussen hakies in die INFINITIEF.

Vriendelikheid is soveel meer as (net ’n glimlag vir iemand gee). (1)

5.1.8 Kies die korrekte VOORSETSEL tussen hakies.

Dit beteken dat jy iets goeds (vir/met/oor) iemand anders doen. (1)

5.1.9 Gebruik die HOMOFOON van die woord “**nood**” in ’n sin sodat die betekenis duidelik is. (1)

5.1.10 Kies die korrekte VOORNAAMWOORD om die sin te voltooi.

Jy moet stop en die man in (sy/hom) nood help. (1)

5.1.11 Gee die ANTONIEM van die woord tussen hakies.

Om goed te doen is nie altyd (moeilik) nie. (1)

5.1.12 Skryf die sin oor in die NEGATIEWE VORM.

Ons stap net verby. (1)

5.1.13 Gee die MEERVOUD van die woord tussen hakies.

Dit vra van ons om ons tyd te gee en ons (hand) vuil te maak. (1)

5.1.14 Gee die KORREKTE AFRIKAANS vir die woord tussen hakies.

Hoe gaan jy vandag (*compassion*) aan ander bewys? (1)

TEKS G: PRENT

5.2 Kyk na die prent hieronder en beantwoord die vrae.

[Bron: *Google images*]

5.2.1 Vorm 'n SAMESTELLING van die woorde tussen hakies.

Internasionale (vriendskap + dag) word op 30 Julie gevier. (1)

5.2.2 Gee die KORREKTE vorm van die woord tussen hakies.

Die (heg) band tussen vriende word gevier. (1)

5.2.3 Skryf die sin oor in die VERLEDE TYD.

Vriende deel 'n kosbare konneksie. (1)

5.2.4 Skryf die AFKORTING uit in woorde.

(A.g.v.) vriende se liefde ... (1)

5.2.5 Gebruik die HOMONIEM van die woord tussen hakies in 'n sin sodat die betekenis duidelik is.

Vriende help mekaar om (weer) op te staan as hulle geval het. (1)

5.2.6 Voltooi die VERGELYKING.

'n Goeie vriendskap is so soet soos … (1)

[20]

TOTAAL AFDELING C: 40

TOTAAL: 80

EINDE